

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

№ 100 (1948) 30 may 2019-cu il

(əvvəli ötən saylarımızda)

Atan at da borcluymuş

Birinin sifətdən gözəl lakin, başdan yüngül arvadı varmış. Bir dəfə arvad qapıdan baxıb görür ki, kücə ilə bir adam gedir. Onu çağırır soruşur:

-A kişi hardan gəlirsən?

Arvadın bu sualından çaşan kişi onu başından eləmək üçün hislə deyir.

-Cəhənnəmdən gəlirəm.

Arvad bir az da yaxınlaşıb soruşur:

-Sən allah oralarda nəvar-nə yox?

Bizlərdən kimi gördün?

Kişi kinayə ilə -Atanı gördüm deyir.

Arvad lap yaxınlaşır:

-Atam necədir darıxıb eləmir ki...

Bir adama borcu zadı yoxdu ki..?

Yox ay arvad, darıxmağı yoxdu amma, bir az borcu var.

Arvad bunu eşidərək deyir:

Onda burda bir az dayan gedim pul gətirim atama apar borcunu ödəsin.

O, tələsik içəri qaçır, ərinin yaman gün üçün dişlə-dırnaqla yığıdığı pulu gətirib kişiye verir. Kişi pulu alıb asta qaçan namərddi-deyə çıxıb gedir.

Bu ara arvadın əri gəlir. Arvad onu xəbərləyir ki, bəs atamın yanından adam gəlmişdi. Pul verdim ki, atama catdırsın.

Kişi o saat bilir ki, arvadı aldadıblar. Axı onun atası neçə ilidi ki, ölmüşdü. Atını minib üz qoyur oğrunun getdiyi səmtə.

Oğru bir də baxır ki, budu ha bir atlı yel kimi gəlir. Daha qaçmağın faydasız olduğunu bilərək özünü axsaqlığa vurur. Atlı özünü yetirib burdan başqa adam kecb getmədiyini soruşur.

Oğru deyir: -İndicə bir adamın sizi görcək bu dərəyə yendi.

Kişi dərəyə atla yenmək mümkün olmadığını görüb atın cilovunu oğruya verir və xahiş edir ki, onu saxlasın. O, dərəyə enən kimi oğru atı minib qaçır. Kişi əldən düşür qayıdır ki, at da yoxdu. O saat bilir ki, fırldaqçı elə həmin adam imiş. Kor-peşiman evə qayıdır. Arvad soruşur: -A kişi nə oldu, görüşə bildinmi?

Söz sözü çəkər, arşın da bezi

Yaxud niyə belə deyirik?

Kişi hirsle görüşdüm-deyir.

Təəccüblə soruşur:

-Bəs at hanı?

Kişi halını pozmadan deyir:

-Arvad, atan at da borcluymuş, atı da ona göndərdim.

Yetim, ye, tapmazsan

Bir yetim giləs ağacının altında oturub giləs yeyən bir neçə adama rast gəlir. Onlar yetimi də giləs yeməyə çağırırlar. Yetim acgözlüklə yedikcə, adamlar deyirlər:

Yetim, ye, tapmazsan.

Yazıq yetim o qədər yeyir ki, daha tərpenə bilmir. Giləs onu incitməyə başlayır. O, az qalır ki, partlayıb dağılsın. Ağrıdan yerə sərilib qarnını qucaqlayaraq burğu kimi burulur. Öz-özünü tənbeh edirmiş kimi zarıya-zarıya dillənir:

Mənə dedilər ki, yetim, ye, tapmazsan. Daha biri demədilər ki, ay biçərə, az ye, partlırsan.

Mən də bu lotuların felinə düşmüşəm!..

Bir kişi yolla gedirmiş. Baxır ki, yolun kənarında bir dəstə adam çırtıq çalıb oynayır. Yaxınlaşır ki, biri qadın, biri dəli, biri keçəl, biri də molladır. Soruşur ki, bacı, niyə oynayırısan? Gəlir deyir ki, bəs eşitmişəm ərim gəlir, ona görə də oynayıram. Delidən soruşur ki, sən niyə oynayırısan? Dəli deyir ki, tırım tutub, oynayıram. Keçəldən soruşur ki, a keçəl, sən niyə oynayırısan? Keçəl də bildirir ki, bəs kefim gəlib oynayıram. Yolçu üzünü mollaya tutub deyir:

-Gəlinin əri gəlir, oynayır. Dəlinin tırım tutub, oynayır. Keçəlin kefi gəlir, oynayır, bəs sən niyə oynayırısan?

Molla da oynaya-oynaya qayıdır:

-Sorma qardaş, mən də bu lotuların felinə düşmüşəm!..

Nəslini danan haramzadədi

Bir gün xanın keyfinin yaxşı vaxtı imiş. Odur ki, durub saray adamları ilə əyaləti gəzməyə çıxır ki, görsün onun rəiyyətləri necə dolanırlar. Camaatı firaqan görən xanın keyfi daha da durulur və hərəyə bir bəxşiş paylayır. Kasıb bir kişiye də bir madyan at verir. Vaxt gəlir bu madyan bir qatır doğur. Bu qatır çox şıltaq böyüyür. Sahibi qatırı nalladıb yükə qoşmaq istəyir. Lakin neçə usta nalbənd gətirirsə də onu nallada bilmir. Bir qoca kişi deyir ki, mən bunu nallayaram. Heç kim inanmır. Qoca qatıra yaxınlaşmaq istərkən qatır şıltaq atıb onu yaxına buraxmır. O, bir qədər fikirləşdikdən sonar deyir:

-Bura bir at, bir dənə də eşşək gətirin. Atla eşşəyi gətirirlər. Qoca əvvəlcə atı, sonar da eşşəyi nallayıb buraxır. Sonra arxayınca qatıra yaxınlaşıb onu nallamağa başlayır. Bayaqdan şıltaqlıq edən qatır indi heç tərpenmir də. Ondən soruşurlar ki, bu necə olan işdi?

Qoca gülümsünərək deyir:

-Mən əvvəlcə onun gözünün qabağında atı və eşşəyi nalladım. Onlar sakitcə dayandılar. Qatır da əlacsız qalıb sakitləşdi. Bununla mən demək istəyirdim ki, ay qara qatır, özündən çıxma, sənən anan bu xan madyanı olsa da, atan bax, bu qara eşşəkdi, ey nəslini danıb boş-boşuna öyünmə.

Adam duz daddığı evə xəyanət etməz

Padşahın xəzinəsinə oğru girir. O, xəzinədə olan var-dövləti götürüb çöldəki arabaya daşıyır, getmək istərkən gözü küncdəki bağlamaya sataşır.

Bağlamayı açıb içindəki yumşaq şeyin nə olduğunu bilmək üçün ondan bir çimdik götürüb dilinə toxundurur, və arabaya yüklədiklərini yenidən xəzinəyə daşıyır.

Sabahı gün padşaha xəbər çatır ki, bəs xəzinəyə oğru giribmiş. Ancaq nədənsə o, xəzinədən neçə bir şey aparmayıb. Padşahı maraqlandırır və əmr edir ki, həmin adamı tapıb onun yanına gətirsinlər.

Xülasə, oğrunu tutub padşahın hüzuruna gətirirlər. İlk danışığıdan oğru boyununa alır ki, doğrudan da xəzinəyə girən o imiş.

Padşah təəccüblə soruşur:

-Bəs nə üçün bir şey aparmadın?

Oğru deyir:

-Padşahi-ələm sağ olsun, mən sizin xəzinənizin əsas şeylərini daşıyıb arabaya yığıqdan sonra gördüm ki, bir bağlama da var. Onu açıb tamına baxdım və duz olduğunu yəqin etdim. Bundan sonra sizin xəzinənizi oğurlamaq mənə ağır gəldi. Axı mən sənən evində duz dadmışdım. Adam duz daddığı evə xəyanət etməz.

Oğrunun alicənablığını görən padşah ona xələt verərək azad edir.

Mən düşdüyüm tale torudur

Çox iti görürdü qartal. Göyün yeddinci qatında ana torpağın qucağında qərar tutan ən kiçik həşəratların hərəkətləri belə onun gözündən yayınmazdı.

Qartal adəmi üzrə yenə qıyqa çəkdi, üz trutdu nəhayətsiz səmaya. Qaldıqca şövqə gəldi, buludları, yarıb keçdi. Bir qədər də yüksəyə uçdu. Aşağıya baxarkən gözleri sıldırımli dağın döşündə qara bir daşa sataşdı. Bu

qapqara daşın üstündə zil qara bir şey qırılmışdı.

Qartal ilan görməmişdi, bilmirdi ki, təbiətdə bu cür canlı yaşayır. O, aşağı şığıdı, yaxınlıqdakı qayanın üstünə qonaraq qanadlarını şappıldatdı. İlan tənbel-tənbel gözlerini açdı. Qartal soruşdu:

-Sən kimsən?

İlan da belə nəhəng canlı görməmişdi. Altdan yuxarı onu süzərək cavab verdi:

-Mən ilanam.

-Sən niyə qadirsən, nə gəlir əlindən?-soruşdu qartal. İlan dedi: -Mən istədiyim canlıyı, yaxud ən nəhəng eşyanı dişlərimlə məhv edə bilərəm.

İnanmadı qartal. İlan sözünü sübuta yetirmək üçün dişlərini böyük bir qayaya toxundurdu. Qaya birəcə anda parça-parça olub ətrafa dağıldı.

Bu dəfə ilan soruşdu:

-Bəs sən kimsən, sən nəyə qadirsən?

Qartal özünü təqdim etdi:

-Mən qartalam, məkanım əlçatmaz, ünyetməz zirvələrdir. Özü də mənim gözümdən heç nə yayına bilməz. Mən göyün yeddinci qatından baxarkən yerdəki ən kiçik qarışqanı da görürəm.

(ardı gələn sayımızda)

**Toplayanı və çapa hazırlayanı
Faiq Şükürbəyli,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ YANINDA KÜTLƏVİ
İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN İNKİŞAFINA
DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDUNUN
MALİYYƏ DƏSTƏYİ İLƏ DƏRC OLUNUR